

Upplands Väsby kommun

Enhetschef
Catharina Ek

Catharina.ek@upplandsvasby.se

Styrdokument, plan

2020-08-28

Dnr

KS/2019:374

Biblioteksplan 2021-2024

Nivå: Kommungemensamt dokument
Antagen: Kommunfullmäktige 14 december 2020 § 152
Reviderad:
Giltig t.o.m: 31 december 2024
Ansvarig ägare: Kultur- och fritidschef

1. Inledning
  - 1.1 Styrdokument
2. Folkbibliotekets uppdrag
  - 2.1 Vision Väsby stad 2040 och bibliotekets önskade position
  - 2.2 Förutsättningar och utmaningar
    - 2.2.1 Barn och unga
    - 2.2.2 Personer med annat modersmål än svenska
    - 2.2.3 Nationella minoriteter
    - 2.2.4 Tillgänglighet
  - 2.3 Mål
    - 2.3.1 Biblioteksplanens delmål, handlingsplaner och nyckeltal
3. Skolbibliotek
4. Uppföljning

1. Inledning

Upplands Väsby biblioteksplan 2021–2024 är ett strategiskt dokument för långsiktig utveckling av de kommunala biblioteksverksamheterna. Planen ger inblick i bibliotekens nuläge, förutsättningar och önskad inriktning kommande tre år. Planen ska underlätta förståelsen för bibliotekens prioriteringar och beslut. Enligt 17 § bibliotekslagen (2013:801) ska kommuner och landsting anta en plan för sin verksamhet på biblioteksområdet. Utgångspunkten för biblioteksplanen är allas rätt till bibliotek. Biblioteken ska "...finnas till för alla med hänsyn till vars och ens behov och förutsättningar. Det yttersta målet med hela verksamheten är att stärka bildningen och därmed demokratin."¹

1.1 Styrdokument

Biblioteksplanen har formulerats med utgångspunkt i lokala, nationella och internationella styrdokument och riktlinjer:

- Bibliotekslagen (2013:801)
- Skollagen (2010:800)
- Vision Väsby stad 2040: översiktsplan för Upplands Väsby kommun
- Demokratins skattkammare: förslag till nationell biblioteksstrategi (2019)
- FN:s barnkonvention
- IFLA och UNESCO:s folkbiblioteksmanifest

2. Folkbibliotekets uppdrag

Folkbiblioteket i Upplands Väsby bidrar till en attraktiv kommun genom att erbjuda kultur, bildning, språkutveckling och mötesplatser till kommuninvånarna.

Läsförståelse och språkutveckling är det första steget mot delaktighet och skapande av ett sammanhang. Att göra sig förstådd genom språk är människans viktigaste sociala kommunikationsform, och orden utgör en grundpelare för all biblioteksverksamhet. Den fria tillgången till litteratur, skapandet av läslust och möjligheten till kunskap och bildning löper som en röd tråd genom bibliotekets samlade verksamhet. Litteratur är viktig i sin egen rätt. Berättelser, poesi och annan skönlitteratur speglar livet och ger oss möjlighet till reflektion och en uteslutande mängd upplevelser. Läsning banar också vägen för god språkutveckling, vilket i sin tur ger läsaren goda möjligheter att styra och påverka sitt liv.

På folkbiblioteket möts alla oavsett ålder, språk och förutsättningar. Det ställs inga krav eller förväntningar på konsumtion eller motprestation, vilket skiljer bibliotekslokalen från andra platser i samhället. Vare sig besökaren önskar studera, läsa en tidning, delta i en programaktivitet eller kopiera ett dokument så står dörrarna till biblioteket öppna. I en bibliotekslokal löper ofta ett stort antal lågintensiva processer parallellt och öppetiderna bör vara generösa.

Den ökade digitaliseringen skapar nya utmaningar för folkbiblioteken. Digital kompetens är en av de viktigaste faktorerna för att kunna navigera i samhället på ett självständigt sätt. Biblioteken har en betydelsefull uppgift i att stärka medborgarna i medie- och informationsteknik, både genom att fysiskt tillhandahålla datorer och att möjliggöra för den enskilde att söka relevant

---

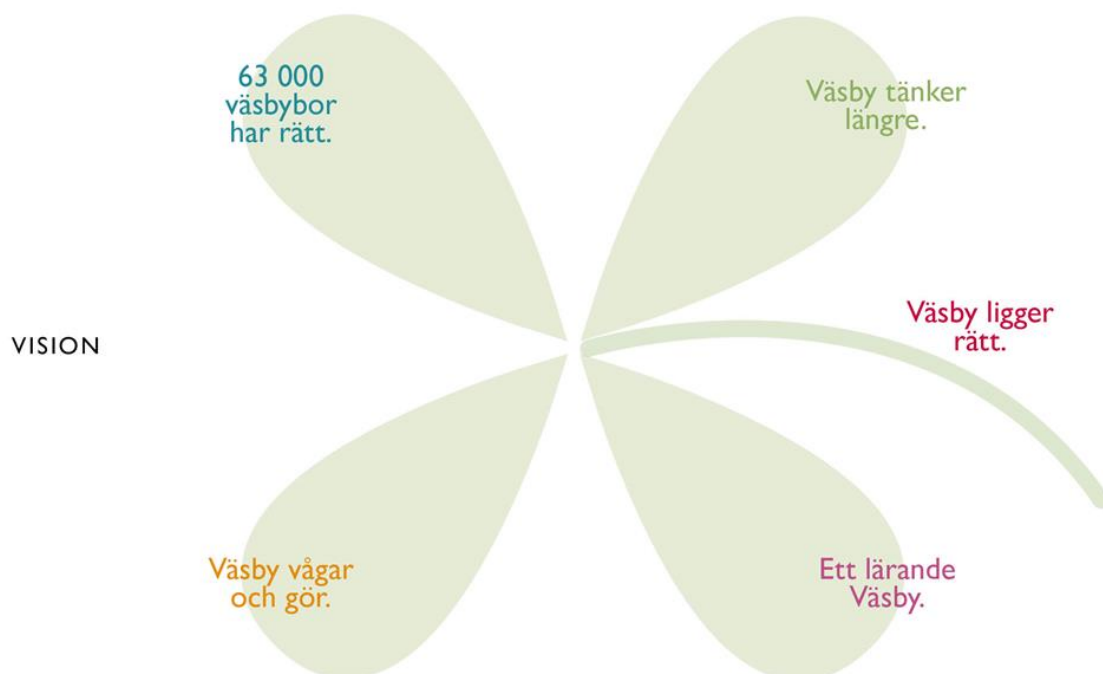
¹ Ur förordet till Demokratins skattkammare - förslag till nationell biblioteksstrategi 2019.

information. Den nationella biblioteksstrategin pekar särskilt ut vikten av att bibliotekens roll förtydligas och synliggörs gällande de digitala frågorna ²

Folkbiblioteket tillhör folket. De fysiska och digitala samlingarna ägs gemensamt av kommuninvånarna och kan lånas ut gång på gång. Biblioteket anpassar verksamheten efter medborgarnas behov och är beroende av en nära dialog med användarna. Långsiktigt nätverksskapande och samtal med företrädare för skolväsende, föreningsliv, näringsliv och andra samhällsaktörer är en förutsättning för bibliotekets fortsatta utveckling och relevans i lokalsamhället.

2.1 Vision Väsby stad 2040 och bibliotekets önskade position

Folkbiblioteket medverkar till att Upplands Väsby kommun uppfyller visionen om Väsby stad 2040. Nedan anges hur folkbiblioteket avser arbeta under kommande år för att bidra till att skapa en attraktiv kommun.

63 000 Väsbybor har rätt

- Biblioteket erbjuder folkbildning, meningsfulla fritidsaktiviteter för barn och unga och utgör en självklar träffpunkt för dialog och nätverkande. Folkbibliotekets kvalitativa och rika programutbud strävar efter att tilltala alla Väsbybor oavsett behov och förutsättningar.

² Demokratins skattkammare - förslag till nationell biblioteksstrategi s. 18.

Ett lärande Väsby

- Folkbiblioteket kompletterar och stöttar skolbiblioteken genom att erbjuda boksamtal, inköpsvägledning och IT-stöd. Lässtrategen och bokbussen bidrar till läsinspiration och litteraturförsörjning genom uppsökande verksamhet. För vuxenstudier erbjuder folkbiblioteket litteratur, studieplatser och lugna studiemiljöer. Biblioteket bidrar även till det livslånga lärandet och en meningsfull fritid genom att erbjuda programverksamhet, bokcirklar för barn, unga och vuxna och talbokscirkel för synskadade.

Väsby ligger rätt

- Biblioteket samarbetar med lokala, regionala och nationella aktörer för att skapa en attraktiv verksamhet dit användarna gärna återvänder. Beläget nära stationen är biblioteket tillgängligt för alla Väsbybor.

Väsby vågar och gör

- Tack vare nära dialog med sina användare kan biblioteket fortsätta utvecklas i takt med Väsbybornas förväntningar. Ett relationsbyggande förhållningssätt skapar möjligheter för lokalsamhällets aktörer att utforska och använda biblioteket utifrån egna idéer och initiativ. Genom att prova nya metoder och samarbetsformer åstadkoms ett bibliotek för alla.

Väsby tänker längre

- Biblioteket gör det enkelt att delta i samhällslivet och långsiktigt stärka den lokala demokratin. För att skapa delaktighet erbjuder biblioteket samhällsinformation och aktiviteter som främjar möten mellan nya och etablerade Väsbybor.

2.2 Förutsättningar

Syftet med detta avsnitt och dess underrubriker är att i korthet beskriva nuläget på Upplands Väsby bibliotek med utgångspunkt i bibliotekslagens prioriterade målgrupper: barn och unga, personer med annat modersmål än svenska, nationella minoriteter och personer med funktionsnedsättning. Inriktning och framåtblick under perioden 2021–2024 formuleras sedan i avsnitt 2.3 (mål).

2.2.1 Barn och unga

Bibliotekets barn- och ungdomsavdelning är avskild från de övriga biblioteksytorna i Messingen och omfattas av fyra heltidstjänster: två barn- och ungdomsbibliotekarier, en biblioteksassistent och en lässtrateg. Lässtrategen har ett kommunövergripande läsfrämjande uppdrag att samordna och nätverka med skolor och civilsamhälle för att stötta kommunens lässvaga grupper. Barn- och ungdomsavdelningen kompletteras med en bokbuss som cirkulerar till förskolorna i kommunen och kan tillsammans med lässtrategen delvis axla det ökande behovet av att möta barn och unga utanför biblioteket, i det som brukar benämnas som uppsökande verksamhet.

Programutbudet och mediebeståndet är varierat för att tilltala Väsbyns barn och ungdomar oavsett behov och förutsättningar. Barn- och ungdomsbibliotekarierna samt lässtrategen arbetar med att stötta läsutveckling och med att nå ut till barn och unga med hjälp av nya och innovativa metoder. Exempelvis har lässtrategen fångat upp aktuella ämnen på fritidsgårdar och omsatt dem

i filosoficafén, haft körkortsbokcirkel, genomfört poetryslam och arrangerat författarbesök i samarbete med fritidsbanken. Lässtrategens metod syftar till att skapa förtroende och målet är att introducera unga till litteratur och bibliotek. Det är en utmaning att nå högstadie- och gymnasieelever, något som delas av många av landets folkbibliotek och kräver dialog med målgruppen och fördjupad kännedom om lokala förutsättningar.

Med en tilltagande befolkningsökning i Upplands Väsby kommun, där barn och unga utgör den snabbast växande gruppen, följer ökad efterfrågan hos alla kultur- och fritidskontorets verksamheter riktade mot barn. Biblioteket bjuder i nuläget in alla förskoleklasser och alla grundskoleklasser att besöka biblioteket för att inspirera barnen till läsning och för att ta del av bibliotekets tjänster.

2.2.2 Personer med annat modersmål än svenska

Upplands Väsby är en kommun med stor andel utrikesfödda, i 30,3% av befolkningen är utrikesfödd (2019).

Folkbibliotekets verksamhet riktad mot personer som har annat modersmål än svenska omfattas av en heltidsanställning för vuxna och del av tjänst för en barn- och ungdomsbibliotekarie. Biblioteket köper in medier på 45 språk och anordnar programverksamhet för vuxenstuderande på SFI, för familjer med annat modersmål än svenska och för barn, unga och vuxna som är flerspråkiga.³

Under perioden 2018–2021 pågår bibliotekets särskilda mötesplatsprojekt, till största del finansierat med bidrag av Statens kulturråd. Projektet rymmer en projektanställning på 80% som arbetar med målgruppen. Mötesplatsen öppnade den 8 mars 2018 och är en verksamhet för dialog, kunskapsutbyte och språkträning på svenska. Där finns samhällsinformation och aktiviteter som främjar möten mellan nya och etablerade Väsbybor oavsett ålder och språklig bakgrund. Mötesplatsen innebär en möjlighet till utökad dialog med målgruppen och utökade samarbeten med aktörer i lokalsamhället.

2.2.3 Nationella minoriteter

Biblioteket ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna, både genom att stärka och genom att synliggöra. De nationella minoritetsspråken är: finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch.

I Upplands Väsby kommun bor 2291 medborgare som antingen är födda i Finland eller vars båda föräldrar är födda i Finland (2019). Kommunen har status som finskt förvaltningsområde vilket innebär att de finskspråkiga invånarna har utökade språkliga rättigheter. Det speglas i bibliotekets ordinarie verksamhet där det finska språket finns införlivat, framför allt i programverksamheten som årligen uppmärksammar finska författare och samarbetar med det finska förvaltningsområdets samordnare. Två av bibliotekets medarbetare talar finska.

2019 inledde biblioteket projektet Vi syns och vi finns med syftet att stärka de övriga nationella minoriteterna i kommunen, projektet löper över två kalenderår och finansieras av Svensk biblioteksförening. När projektåren är slut kommer en utvärderad rutin att finnas i hur arbetet med minoriteterna kan se ut och biblioteket kommer att fortsätta arbetet som del i ordinarie verksamhet. Projektet innefattar utbildning av bibliotekspersonal, tematiska fördjupningar, kartläggningar av samarbetspartners och dialog med minoriteterna.

---

³ Se bilaga för statistik över de mest utlånade språken

2.2.4 Tillgänglighet

Upplands Väsby bibliotek informerar om tillgängliga medier (talböcker, punktskrift) dels tack vare överenskommelser och samarbeten med både lokalt förankrade intresseorganisationer som Dyslexiförbundet, Synskadades riksförbund och Pensionärernas riksorganisation (PRO) och verksamheter inom äldreomsorg eller särskilt stöd, dels genom personlig service och introduktion till bibliotekets användare. Biblioteket följer den svenska modellen för förmedling av tillgängliga medier och kan i regel erbjuda tid för en talboksintroduktion till den nationella webbtjänsten Legimus inom två veckor. Bibliotekets eget bestånd och utlåning av medier anpassade för personer med läsnedsättning är långt under riksgenomsnittet, men detta kompenseras i viss mån av det stora antal låntagare som är registrerade i webbtjänsten. Biblioteket erbjuder en talbokscirkel som träffas 14 gånger per år.

Utformningen av bibliotekets lokaler är idag inte systematiskt utvärderade efter aktuella tillgänglighetsriktlinjer för offentliga miljöer. Det finns dock vissa tillgänglighetsanpassningar (t.ex. byggnadens huvudentré, hissar, hörselslinga i programlokal). Bibliotekets webbtjänster är inte systematiskt utvärderade efter lagkrav och andra tillgänglighetsriktlinjer.

Fortbildningsinsatser för bibliotekspersonalen i både språkligt och tekniskt tillgänglig kommunikation kommer att prioriteras under kommande period.

2.3 Mål

Biblioteksplanens mål anger bibliotekets önskade inriktning under perioden 2021–2024. Målen är framtagna ur kommunala behov, folkbibliotekens demokratiska uppdrag och ur biblioteksplanens prioriterade grupper. Upplands Väsby bibliotek har med dessa mål en vilja och ambition att serva Väsbyborna med relevant biblioteksverksamhet av hög kvalitet.

2.3.1 Biblioteksplanens mål, handlingsplaner och nyckeltal

Medborgardialog

Biblioteket utgör en mötesplats för kultur och samarbeten som grundar sig i dialog med Väsbyborna.

Handlingsplan1: Biblioteket stärker vuxnas läslust och bildning genom ett rikt programutbud

Handlingsplan2: Biblioteket implementerar idéer och initiativ från lokalsamhället i programutbudet.

Social hållbarhet

Biblioteket främjar social hållbarhet genom att stötta individens möjlighet till bildning, delaktighet och egenmakt.

Handlingsplan1: Biblioteket erbjuder Väsbybor möjlighet till samhällsorientering, digital hjälp och språkträning på svenska. Framför allt sker detta genom Mötesplatsens schemalagda aktiviteter och genom samarbeten med föreningar och studieförbund.

Handlingsplan2: Biblioteket erbjuder utrustade och avskilda studieplatser för vuxenstuderande.

Nyckeltal1: Antal deltagare i aktiviteter relaterade till språkträning, digital hjälp och samhällsinformation.

Nyckeltal2: Antal studieplatser.

Barn och unga – läsfrämjande och lokala samarbeten

Biblioteket arbetar strategiskt och innovativt med barns och ungas läsning samt utvecklar och underhåller lokala samarbeten.

Handlingsplan1: Biblioteket arbetar uppsökande och möter barn och unga på andra arenor.

Handlingsplan2: Biblioteket bjuder in till klassvisningar för förskoleklasser och grundskoleklasser. Biblioteket samverkar med pedagoger i kommunen för att möta behoven.

Handlingsplan3: Barn- och ungdomsverksamheten genomför årlig utvärdering av programverksamhetens bredd.

Nyckeltal1: Antal klassbesök.

Nyckeltal2: Antal programpunkter för ungdomar (13–18).

Nyckeltal3: Antal programpunkter för barn och unga med funktionshinder.

Barn och unga - bokbussen

Biblioteket fortsätter att utveckla bokbussens bestånd så att det är anpassat efter förskolornas önskemål.

Handlingsplan: Biblioteket för dialog med förskolepersonal om beståndet.

Nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska

Biblioteket fortsätter att hålla hög kvalitet i arbetet med andra språk.

Handlingsplan1: Biblioteket samarbetar med finskt förvaltningsområde för programverksamhet.

Handlingsplan2: Biblioteket ser över språkkompetens i personalgruppen vid nyanställningar.

Handlingsplan3: Biblioteket arrangerar program på andra språk än svenska i syfte att stärka Väsbybornas språkliga identiteter och samhörighet med varandra.

Handlingsplan4: Biblioteket arbetar för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna. Varje höst och vår uppmärksammas ett minoritetsspråk särskilt, framför allt genom bibliotekets programverksamhet.

Nyckeltal: Antal programpunkter kopplade till nationella minoriteter.

Tillgänglighet – medier och hjälpmedel

Bibliotekets personal ska ha aktuell kunskap om tillgängliga medier och hjälpmedel för personer med läsnedsättning oavsett ålder.

Handlingsplan: Bibliotekspersonal deltar i Regionbibliotekets och MTM:s (Myndigheten för tillgängliga medier) fortbildningstillfällen och nätverksforum. Fortbildning för all personal sker på personalmöten.

Tillgänglighet – lokaler och kommunikation

Bibliotekets lokaler och kommunikation ska uppfylla tillgänglighetsriktlinjer.

Handlingsplan1: En utvärdering av bibliotekslokalernas tillgänglighet görs för att identifiera nödvändiga åtgärder i syfte att uppfylla tillgänglighetsriktlinjer för offentliga miljöer.

Handlingsplan2: Vid upphandling av nytt bibliotekssystem och webbtjänst tillsätts en arbetsgrupp för att säkerställa att tillgänglighetskriterier tillämpas för att uppfylla EU:s tillgänglighetsdirektiv 2016/2102. Vid redigering av webbplatsen tas hänsyn till tjänstens klarspråk och övrig tillgänglighet.

3. Skolbibliotek

Skolbiblioteken ska vara en ordnad mediasamling, öppen och tillgänglig för alla lärare och elever och vara en del av skolans pedagogiska verksamhet för att stödja elevernas lärande. Skolbiblioteken har även en viktig roll i att öka ungdomars förmåga till källkritik. Skolinspektionen har förtydligat att skolbibliotekets innehåll ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Det finns även bestämmelser om skolbibliotek i bibliotekslagen. Där framgår att skolbiblioteken ska ”ägnas särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bland annat genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov”. Genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Tillgången till bra skolbibliotek ska säkras.

Folkbiblioteket och skolbiblioteken har som gemensamt ansvar att främja barns läslust och informationsinhämtning och ska samverka för att uppnå synergieffekter och fortbildning.

4. Uppföljning

Uppföljning av biblioteksplanen sker årligen i verksamhetsberättelsen samt vid nämndsammanträde efter halva tiden (höst 2022).

5. Statistik

Utlån språk

	2017	2018	2019
Albanska	34	14	5
Arabiska	904	1 241	1 131
Bosniska, kroatiska, serbiska	95	74	81
Engelska	6 226	6 577	6 970
Etiopiska språk	64	17	23
Finska	2 631	2 051	2 115
Franska	197	206	197
Grekiska	22	24	58
Italienska	6	11	43
Japanska	6	36	19
Kinesiska	106	121	101
Koreanska	32	29	
Kurdiska	308	370	271
Mongoliska språk	296	186	177
Nederländska	19	28	11
Norska	15	19	40
Persiska	1 372	1 090	1 096
Polska	239	225	234
Portugisiska	38	38	24

Rumänska	30	16	22
Ryska	422	416	394
Somali	50	32	40
Spanska	526	499	582
Thailändska	100	93	81
Tigrinja	87	105	182
Turkiska	197	309	212
Tyska	124	138	205
Urdu	135	68	100
Övriga språk	116	133	132

Aktiva låntagare, totalt

2017	2018	2019
8 374	7 984	8 338

Aktiva låntagare, under 18 år

2017	2018	2019
1 918	1 680	1 633

Utlån fysiska medier per kommuninvånare

2017	2018	2019
3,9	3,3	3,6